

PARTER**Kärande**

INGER Elisabet Blom, 19540416-8964
Köpmangatan 12 A Lgh 1202
972 38 Luleå

Ombud: Advokat Sami Hietala
Advokatbyrån Kaiding Kommanditbolag
Box 112
971 04 Luleå

Svarande

Svartöns Bygg AB, 556798-4991
Raspgränd 5
973 42 Luleå

Ombud: Advokat Jonas Westerlund
Advokaterna Westerlund & Lundgren HB
Box 54
971 03 Luleå

DOMSLUT

1. Käromålet ogillas.
2. Inger Blom ska betala ersättning till Svartöns Bygg AB för rättegångskostnader med 134 510 kr, varav 117 000 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

BAKGRUND

Inger Blom anlidade under 2016 Svartöns Bygg AB (Svartöns) att utföra vissa arbeten i sin lägenhet, bland annat renovering av ytskikt i badrummet, montage av ett nytt kök, samt åtgärder i hallen, vardagsrummet och sovrummet.

Parterna är överens om att man inte avtalade något fast pris, och att arbeten således utförts på löpande räkning. En av de avgörande frågorna i målet blir därmed om det pris som Svartöns begärt är skäligt.

Svartöns fakturerade Inger Blom för de utförda arbetena i mars 2016. Det är ostridigt att den första fakturan var felaktig, eftersom det tagits upp betalning för en underentreprenörs elarbeten som de facto inte utförts i lägenheten, och Svartöns ställde därför ut en ny faktura med avdrag för det felaktigt upptagna arbetet. Inger Blom betalade sedan den andra fakturan inom förfallotiden. Den andra avgörande frågan i målet är om Inger Blom försuttit sin rätt till återbetalning, på grund av att hon betalat fakturan och sedan låtit det gå för lång tid innan hon framställde krav på återbetalning.

Mot bakgrund av de omständigheter parterna lagt fram har tingsrätten med stöd av 56 kap. 13 § rättegångsbalken hänskjutit följande frågor till Högsta domstolen:

- Har det funnits en allmän reklamationsplikt för Inger Blom beträffande prisets skälighet enligt 36 § konsumenttjänstlagen då något avtalat pris inte föreligger och det därmed inte finns någon avtalsavvikelse? Det görs inte gällande något avtalsbrott.
- Vilken – om någon – betydelse har det om reklamation skett i anslutning till faktureringen, men endast avseende den del av fakturan som avsåg underentreprenörens arbeten?
- Vilken betydelse har det att Inger Blom betalat hela fakturan, efter nedsättning för underentreprenörens arbeten?

Högsta domstolen meddelade prövningstillstånd rörande frågan om det funnits en allmän reklamationsplikt för Inger Blom beträffande prisets skälighet enligt 36 § konsumenttjänstlagen, men fann inte skäl att ta upp de övriga frågorna.

I beslut den 11 januari 2022 har Högsta domstolen sedan besvarat den upptagna frågan:

33. Det anförda leder fram till slutsatsen att det för Inger Blom inte har funnits en reklamationsplikt beträffande prisets skälighet enligt 36 § konsumenttjänstlagen. Det hindrar dock inte att en passivitet i fråga om att göra gällande återkrav av betalning kan medföra att rätten till återbetalning går förlorad.

På grund av Högsta domstolens klargörande om reklamationsplikten kommer parternas argumentation kring denna fråga inte att vidare beröras i denna dom.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNINGAR

Inger Blom har yrkat att Svartöns ska betala henne 58 996 kr, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämningsansökan [vilket blev den 25 februari 2020] till dess betalning sker.

Svartöns har bestritt yrkandet, och förklarat att endast räntan kan vitsordas som skälig i och för sig.

Parterna har begärt ersättning för sina respektive rättegångskostnader.

GRUNDER FÖR TALAN OCH SAKOMSTÄNDIGHETER**Inger Blom**

Eftersom parterna inte kommit överens om något särskilt beträffande priset för tjänsten ska hon enligt 36 § konsumenttjänstlagen betala vad som är skäligt med hänsyn till tjänstens art, omfattning och utförande, gängse pris eller prisberäkningssätt för motsvarande tjänster samt omständigheterna i övrigt. Det av Svartöns fakturerade och begärda priset är oskäligt för de utförda tjänsterna.

Hon erhöll en faktura i mars 2016 som inledningsvis uppgick till 302 352 kr före så kallat ROT-avdrag. Hon ansåg att fakturans belopp var anmärkningsvärt högt i förhållande till de tjänster hon hade beställt, samt konstaterade att fakturan innehöll felaktigheter avseende elarbeten som underentreprenören till Svartöns hade utfört. Hon betalade för fakturan, men ringde till Svartöns för att klaga på priset och begära underlag och specifikation.

I ett telefonsamtal med Ola på Svartöns, efter att hon hade betalat fakturan, reklamerade hon hela faktureringen och inte enbart den del som avsåg underentreprenören. Efter att hon påtalat att fakturan var för hög och varit i kontakt med underentreprenören krediterades fakturan med 21 880 kr. Hon erhöll en ny faktura från Svartöns med samma fakturanummer som tidigare och samma datering, men nu med ett belopp om 280 472 kr före så kallat ROT-avdrag.

Hon har med stöd av konsumenttjänstlagens bestämmelser begärt att få en specifikation från Svartöns för fakturan avseende de arbeten som de har utfört och för det material som de har levererat. Svartöns har dock inte velat redovisa för något av detta. Svartöns har i stället begärt betalning från henne för att lämna en sådan redogörelse med 656 kr per timme. Hon har inte fått någon specifikation över det utförda arbetet.

Prisets skälighet

Hon har anlitat Byggkompetens i Luleå AB (Byggkompetens) för bedömning av vad som utgör ett skäligt pris för den renovering som Svartöns har utfört. Byggkompetens har besökt hennes lägenhet och lämnat ett skriftligt utlåtande. Byggkompetens bedömning är att ett skäligt pris för renoveringen är 221 476 kr inklusive mervärdesskatt utan beaktande av så kallat ROT-avdrag. Detta är 58 996 kr mindre än det hon betalat och Svartöns ska därför återbetala detta belopp. Camilla Sandström på A & D Arkitektkontor har för sin del bedömt att en tidsåtgång på 120 timmar är rimlig för de aktuella arbetena, vilket med ett timpris på 625 kr innebär att Svartöns fakturerat henne cirka 48 000 kr för mycket.

Svartöns arbeten har avsett renovering av ett mycket litet badrum, byte av ytskikt i en mycket liten hall samt installation av ny köksutrustning. Vidare har Svartöns gjort vissa listningsarbeten i vardagsrum och sovrum samt bytt några eluttag. Hennes lägenhet är cirka 56 m². Badrum och hall är de minsta ytorna i lägenheten. Badrummet är till ytan cirka 4-6 m², hallen troligen mindre än så.

Hon rev själv bort den gamla köksutrustningen och köpte själv den nya utrustningen som skulle installeras, det vill säga skåp med mera. Kyl och frys, fläkt, eluttag, golv, väggar med mera har inte bytts ut eller åtgärdats utan dessa har installerats på nytt. Svartöns har således installerat ny köksinredning bestående av ett "Marbodalkök" samt spis, ugn och diskmaskin, vilket material hon själv har betalat.

För arbetena har Svartöns fakturerat med 192 timmar, enligt handskrivna noteringar från Svartöns som hon fick från dem i samband med att hon fick fakturan. Det motsvarar mer än fem veckors heltidsarbete för en hantverkare. Det är en helt orimlig tidsåtgång för de aktuella arbetena.

Till Svartöns debitering avseende 192 timmar – eller det sammanlagda fakturerade beloppet om 280 472 kr – ska läggas det hon själv betalat för material och den tid som

hon själv lagt ner för att riva ut den gamla köksutrustningen. Hon har betalat 78 493 kr för material till den renovering som Svartöns har gjort. De totala kostnaderna för renoveringen uppgår sammantaget således till 358 964 kr, vartill kommer den tid som hon själv lagt för rivning av köksutrustningen.

Dessutom har Svartöns fakturerat henne för omkring 150 plattor med kakel och klinker som uppenbarligen inte använts och monterats vid renoveringen. Svartöns har inte angett någon grund för att hon ska betala för detta.

Hon har rätt att kräva återbetalning

Reklamation har skett vid telefonsamtal med Svartöns ställföreträdare Ola, någon dag efter att hon erhållit fakturan och betalat den. Svartöns har vitsordat att diskussioner förekom mellan parterna redan när hon erhöll fakturan. Hon uppgav vid sin kontakt med Svartöns att det sammanlagda priset för tjänsten enligt hennes uppfattning var alldeles för högt (fakturan avsåg 192 timmars arbete). När hon klagade på detta uppgav hon även att faktureringen såvitt avser elarbeten var helt felaktig och obegripligt hög. Hon blev då hänvisad av Svartöns att ta kontakt med el-entreprenören själv, vilket hon gjorde. Svartöns krediterade sedan fakturan med 21 880 kr. Denna nedsättning motsvarar inte den reklamation och de synpunkter som hon hade framfört på Svartöns fakturering. Hon hade framfört klagomål till Svartöns på det sammantagna fakturabeloppet och inte endast avseende underentreprenörens arbeten. Hon har efterfrågat en specifikation för Svartöns fakturering. Hon har dock än inte erhållit någon sådan, trots att hon enligt konsumenttjänstlagen har rätt att få en sådan.

Fakturans förfallodag var 10 dagar från dess utställande. Hon betalade den eftersom hon inte ville ha betalningsanmärkningar, påminnelseavgifter eller annat. Dessutom arbetade hon vid denna tid på en bank där Svartöns var kunder, och hon ville inte bli indragen i en tvist med en kund. Hon utgick även från att Svartöns och hon skulle kunna komma överens om en skälig debitering, trots att hon hade betalat för hela

fakturan. Under den här perioden insjuknade hennes man i demens och hon hade även mycket annat att tänka på och hantera i sitt liv.

Svartöns har, mot bakgrund av den reklamation och begäran om specifikation som hon gjort, förstått att hon inte varit nöjd med faktureringen och att hon ansett att det fakturerade antalet timmar för tjänsten varit på tok för högt. Svartöns har därför inte haft fog för att utgå från att hon varit nöjd med faktureringen efter krediteringen med 21 880 kr, då den endast avsett el-entreprenörens arbeten. Svartöns har förstått att hon hade anspråk gentemot Svartöns och att hon ansett att priset var oskäligt.

Eftersom hon har klagat på priset redan i mars 2016 och därtill även begärt en specifikation över faktureringen har Svartöns inte haft fog för att utgå från att hon accepterat faktureringen och att betalningen som hon hade gjort skulle ha varit definitiv. Svartöns har inte fått någon uppgift eller indikation från henne att så skulle ha varit fallet. Svartöns har tvärtom haft en skyldighet att tillstålla henne den specifikation för faktureringen som hon hade begärt och har en laglig rätt att få. Hon har inte fått några dagböcker, journaler eller andra redovisningar över det utförda arbetet, förrän nu i denna process. I det material som Svartöns har ingivit och åberopat i målet finns dock fortfarande inte någon redovisning för underentreprenörernas arbeten. Den dagbok som Svartöns har ingivit och åberopat i målet är bristfällig. Dagboken uppfyller inte kraven på en tydlig redovisning för vilka arbeten Svartöns egentligen har utfört respektive dag.

Frågan om passivitet ska bedömas utifrån omständigheterna i fallet. Utgångspunkten vid bedömningen bör vara att Svartöns inte fått något annat besked från henne än att hon har varit missnöjd med priset såsom varande för högt samt att hon har begärt en specificerad räkning. Det är i och för sig korrekt att Högsta domstolen i sitt avgörande i detta mål anför att det kan finnas en skyldighet att framställa återkrav inom viss tid för att rätten till återkrav ska vara bibehållen. Det som är av största intresse i detta sammanhang är dock att Högsta domstolen samtidigt sagt att inom vilken tid ett återkrav ska göras beror emellertid på omständigheterna i det enskilda fallet och kan,

särskilt i konsumenttransaktioner, utsträckas till avsevärt längre tider än vad som i regel är fallet vid en reklamationskyldighet på grund av avtalsbrott. Högsta domstolen slår alltså fast att en avsevärt längre tid bör vara accepterat i konsumentförhållanden. Detta sammanhänger givetvis med att konsumentens förmåga att bedöma om ett pris är skäligt eller inte kan vara mycket begränsad många gånger.

I praxis har godtagits krav på återbetalning som har skett omkring efter 2,5 år (NJA 1989 sid. 224). I det fallet bedömdes betalningsmottagaren inte ha rätt att känna sig säker på sin rätt till betalning med hänsyn till omständigheterna i det fallet. Den tid som förflutit i förevarande fall kan alltså inte i sig, ensamt, bedömas vara för lång för att hon enbart på grund därav ska anses ha förlorat sin rätt till återbetalning genom passivitet. Frågan avgörs i stället av om Svartöns med hänsyn till omständigheterna har haft rätt att känna sig säker på att betalningen var definitiv. Det har inte Svartöns haft rätt att utgå från med hänsyn till hennes reklamation och begäran om specifikation. Reklamationen och hennes begäran om specifikation om priset kom aldrig att slutbehandlas av vare sig Svartöns eller henne. Det var även av den anledningen hon återkom till Svartöns i frågan.

Sammanfattningsvis kan alltså konstateras att hon har haft en kontakt med företrädare för Svartöns i samband med att hon fick fakturan, att hon då framställde klagomål (reklamerade) mot det fakturerade priset (inte bara underentreprenörernas pris), att hon då även begärde specifikation på det fakturerade beloppet samt att Svartöns inte gick henne till mötes i något av dessa avseenden. Detta medför att Svartöns inte haft fog för att känna sig säker på att få behålla det fakturerade beloppet. Eftersom hon inte fick någon specifikation över det fakturerade priset hade hon inte någon möjlighet att kontrollera Svartöns fakturering, om den var riktig och skälig. Det vore stötande om hon under dessa förhållanden ska anses ha förlorat sin rätt till återbetalning på grund av passivitet och om näringsidkaren under de omständigheterna kunde tillskansa sig ett oskäligt pris. Det skulle innebära att bestämmelserna i 40 § konsumenttjänstlagen kan kringgås och konsumentens rätt till en specificerad räkning också blir urholkat.

Svartöns*Prisets skälighet*

Det belopp som Inger Blom har betalat överstiger inte vad som är skäligt för utfört arbete och material.

Arbetet har utförts fackmannamässigt och utan fel, och avsåg totalrenovering av ett badrum inklusive nytt undergolv och golvvärme, fuktspärr, omdragning av avlopp, nytt golv med golvvärme i hall, montage av ett nytt kök, byte av elcentral och eluttag, samt listning av lägenheten. Kaklingen i badrummet tog extra lång tid eftersom plattor i olika storlek användes och på Inger Bloms begäran sattes i ”propellermönster”. Lägenheten är en vindsvåning i ett hus utan hiss, och Svartöns Bygg har varit tvungna att åka i vart fall fem gånger till återvinningen för deponi av avfall eftersom det inte fanns någonstans att förvara skräpet.

Det fakturerade och erlagda totalbeloppet om 280 472 kr (230 472 kr efter så kallat ROT-avdrag) är korrekt och skäligt. Den angivna fördelningen av kostnaden för det arbete som utförts respektive det material som levererats av Svartöns är dock inte korrekt angivet i fakturan, vilket även framgår av den ”handskrivna lapp” som Inger Blom åberopat i målet). I fakturan anges inte heller kostnader för deponi av byggavfall eller för servicebil. Företrädare för Svartöns kan idag, sex år senare, inte förklara varför fördelningen av arbete och material i fakturan till Inger Blom inte stämmer, men totalkostnaden är rätt och skälig.

I de handskrivna noteringarna anges att Svartöns arbetat 192 timmar åt Inger Blom, och för ett timpris om 618 kr. Företrädare för Svartöns kan idag inte komma ihåg heller varför dessa uppgifter angetts, men korrekt enligt dagbok är att arbetet utförts i 197 timmar, och vid tidpunkten var timpriset 625 kr (500 kr exklusive moms).

Utöver eget arbete har Svartöns anlitat underentreprenörer för el- och VVS- arbeten, och även kostnaden för dessa är skälig. I enlighet med branschpraxis har Svartöns gjort ett entreprenörspåslag om 12 % på underentreprenörernas kostnad, vilket också är skäligt.

Även på kostnaden för material har Svartöns gjort ett påslag om 12 % på deras inköpspriser. Detta är också branschpraxis och skäligt, särskilt med beaktande av att priset för material ändå blir lägre för kunden än om kunden själv för inköpet, genom de stora rabatter som byggfirmor erhåller. Avseende kostnaden för material från Svenskt Kakel har ett påslag om 20 % gjorts, eftersom Svartöns har en osedvanligt hög rabatt där (40 %).

Felet i den första fakturan berodde på att underentreprenören för el-arbeten felaktigt skickat en faktura till Svartöns som avsåg helt andra arbeten. När misstaget uppmärksammades återbetalades ett belopp om 21 880 kr till Inger Blom, vilket motsvarar mellanskillnaden mellan den felaktiga och den rätta fakturan. Inger Blom erhöll en faktura efter att arbetet slutförts och hon fått ta del av specifikationer av bland annat kostnader för material och underentreprenörer. Det är ostridigt att Inger Blom har erlagt betalning 2016.

Det aktuella arbetet utfördes i februari och mars 2016, således för fyra år sedan. Det förekom diskussion mellan parterna innan betalningen gjordes. Först under våren 2019, tre år efter att arbetet avslutats, återkom Inger Blom och efterfrågade på nytt specifikation av fakturan.

Inger Blom hade redan i februari eller mars 2016 kunnat invända mot det fakturerade beloppet och göra en reklamation, men det har inte skett. Inger Blom hade med stöd av lag kunnat innehålla betalning till dess att hon erhållit specifikation. Inger Blom betalade i stället fakturan i mars 2016. Det var i fråga om elarbetena som Inger Blom hade saker att påpeka, och i det fallet gjordes en reklamation. Det framgick att hon tyckte att fakturan var för hög, och hon påpekade att underentreprenaden beträffande

elen var för hög, men i övrigt har inte någon reklamation gjorts. Hon hade enligt Konsumenttjänstlagen haft rätt att innehålla betalning till dess att hon fått en specifikation. Samtalet med Inger Blom har skett men inget annat har sagts än kostanden för elarbete.

Reklamation har skett alldeles för sent även beträffande det berörda kaklet och klinkret. Oavsett detta rörde det plattor som Inger Blom valt och som beställts särskilt för arbetet i hennes lägenhet. På grund av att hon valde ett särskilt ”propellermönster” på en fondvägg blev det mer spill än om likadana plattor använts på alla väggar. Inger Blom tillfrågades om hon ville behålla de överblivna plattorna men sade sig inte ha något intresse av detta. Svartöns hade inte heller något intresse av plattorna och lämnade dem därför på återvinningen.

Det bestrids att Inger Blom ska ha kontaktat underentreprenören för elarbetet (Huberts El); hon kontaktade Ola Fredriksson på Svartöns och påpekade att ”elen inte kan ha blivit så dyr”, varvid han sedan kontaktade underentreprenören.

Passivitet

Inger Blom har förlorat sin rätt att föra talan på grund av passivitet. Det är en allmän rättsprincip fastställd genom praxis. I aktuellt ärende har arbetet utförts och Inger Blom betalat fakturan i mars 2016. Först tre år senare har hon begärt ytterligare specifikation, och därefter gjort invändning om att priset varit för högt. När man får en faktura kan man inte förhålla sig passiv och man kan inte heller hamna i en bättre sits genom att betala. Det är fråga om flera år, vilket är en för lång tid, även om det är fråga om ett konsumentförhållande.

I NJA 2007 sid. 909 uttalar Högsta domstolen att det av allmänna kontraktsrättsliga principer i kommersiella förhållanden får anses följa att en avtalspart som vill göra gällande påföljder av ett avtalsbrott inte kan förhålla sig passiv.

I NJA 2018 sid. 127 kom Högsta domstolen fram till att en passagerare som har rätt till ersättning enligt artikel 7 i flygpassagerarförordningen vid försenad flygning måste, för att ha rätt till ersättningen, meddela lufttrafikföretaget att han eller hon vill åberopa förseningen. Det ska, trots att det inte anges i lag eller förordning, göras inom skälig tid efter det att resan avslutades. En reklamation som lämnas inom två månader efter det att resan avslutades ska enligt Högsta domstolen alltid anses gjord i rätt tid. Det finns enligt Högsta domstolen flera skäl som motiverar en skyldighet att reklamera vid fel i en prestation. Ett meddelande kan bland annat ge den kontraktsbrytande parten en möjlighet att vidta skadebegränsande åtgärder eller att säkra bevisning om den uppkomna situationen. Ett sådant meddelande är förenligt också med båda parter intresse av relativt snar avveckling av avtalsförhållandet.

I Svea Hovrätts dom den 27 maj 2011 (T3802-10) berördes frågan om ett bolag, trots det faktum att motparten inte utfört arbete på ett fullgott sätt enligt parternas avtal, var betalningsskyldigt för fakturerade belopp på grund av för sen reklamation. Hovrätten fastslog att det i avtalsförhållanden av angivet slag mellan två näringsidkare måste krävas att reklamation i vart fall sker inom betalningsfristen när den är så låg som 30 dagar. Då bolaget reklamerat drygt en månad efter det att fakturan förföll till betalning hade reklamationen således skett för sent och invändningen mot fakturan kunde inte längre göras gällande.

BEVISNING

Inger Blom har hörts under sanningsförsäkran. Hon har som skriftlig bevisning åberopat ett utlåtande från Byggkompetens, Svartöns fakturor, E-mail från Svartöns, handskrivna noteringar från Svartöns, fakturor avseende material som hon betalat för själv, utskrift av SMS korrespondens mellan henne och Svartöns under februari 2019, faktura för kakelplattor, faktura från el-entreprenören som är felaktig, samt utlåtande från Camilla Sandström på A&D Arkitektkontor rörande bedömd rimlig tidsåtgång

På Svartöns begäran har bolagets företrädare Ola Fredriksson och Germund Mukka hörts under sanningsförsäkran, och vittnesförhör har hållits med Niklas Harila rörande underentreprenaden avseende VVS-arbetena, samt med Ronny Fors, rörande el-arbetena. Som skriftlig bevisning har bolaget åberopat Ola Fredrikssons arbetsdagbok, fakturor från Huberts El AB, den felaktiga fakturan från Huberts El AB, faktura från VVS & Rör i Luleå AB, fakturor avseende det material som använts vid renoveringen, samt ett yttrande från Peter Löfgren (Byggkompetens).

TINGSRÄTTENS BEDÖMNINGAR

Saken

Tingsrätten kommer först att pröva frågan om Inger Blom gått miste om sin rätt att kräva återbetalning på grund av att hon dröjt för länge med det. Först om svaret på denna fråga blir negativt finns det anledning att gå in på frågan om den ersättning som begärts och betalats varit oskäligen.

Utgångspunkter

Högsta domstolen har inte funnit anledning att ge direkta svar på frågorna om betydelsen av om reklamation skett i anslutning till faktureringen, respektive att Inger Blom betalat hela fakturan. Man har dock med hänvisning till avgörandena ”Tryckerimomsen I” (NJA 2015 s. 1072), ”Stångastaden” (NJA 1989 s. 224) och ”Ränteskruven” (NJA 2005 s. 142) sammanfattningsvis förklarat:

32. Det framgår av dessa avgöranden att det kan finnas en skyldighet att framställa återkrav inom viss tid för att den rätten ska vara bibehållen. Inom vilken tid ett återkrav ska göras beror emellertid på omständigheterna i det enskilda fallet och kan, särskilt i konsumenttransaktioner, utsträckas till avsevärt längre tider än vad som i regel är fallet vid en reklamationskyldighet på grund av avtalsbrott. En utgångspunkt bör vara att en konsument i denna situation ska ges rimlig tid att överväga sin situation; samtidigt gäller att ju längre tid betalaren dröjer med sitt återkrav, desto större skäl har mottagaren att tro att betalningen är definitiv.

I ”Stångastaden” hade ett kommunalt bostadsbolag sålt nybyggda småhus och begärt ersättning av köparna för indexhöjningar. Det visade sig dock att företaget inte hade haft rätt att kräva hela denna ersättning, och flera köpare begärde återbetalning. Det kan först konstateras att rättsfallet uttryckligen berör rättsgrundsatserna om rätt till återkrav av en betalning som skett av misstag (*condictio indebeti*) vilket, som Svartöns påpekat, det ju inte är fråga om här. De överväganden Högsta domstolen gjort har ändå giltighet för den i detta mål aktuella frågan om huruvida en betalningsmottagare har rätt att känna sig trygg, i vart fall sedan en tid gått sedan betalningen, d.v.s. hänsynen till omsättningens säkerhet:

”Förhållandena vid [betalningen] kan emellertid påverka det krav på trygghet betalningsmottagaren har rätt att ställa; han kan t ex ha saknat fog för antagandet att betalningen innefattade en slutgiltig uppgörelse. Ju längre tid betalaren dröjer med återkrav, desto större skäl har dock mottagaren att tro att betalningen är definitiv. Vägande invändningar mot anspråk på återbetalning, som har särskilt intresse i detta mål, är alltså dels hur betalningsmottagaren uppfattat eller haft fog att uppfatta betalningen, dels passivitet hos betalaren”

I rättsfallet konstaterade Högsta domstolen att bolaget redan vid tiden för betalningen fått reaktioner från andra köpare, samt uppmärksammats på att det redan pågick flera rättegångar om motsvarande fråga mot andra byggnadsföretag, där köparna i flera fall vunnit framgång. Bolaget hade därför inte kunnat känna sig säkra på sin rätt att ta ut det omtvistade tillägget, och köparen hade därmed rätt att få tillbaka det hon felaktigt betalat, under förutsättning att hon framställt krav på det inom en med hänsyn till omständigheterna rimlig tid. Köparen hade under två och ett halvt år efter betalningen inte vidtagit någon åtgärd för att uppmärksamma bolaget på att hon kunde ha betalat utan att anse dem berättigade till betalningen. Hennes förklaring till detta – att hon inte insett att hon kunnat få tillbaka pengarna genom att processa mot bolaget förrän hon fått veta att ett par makar som köpt hus i samma etapp vunnit mot bolaget i tingsrätten – fick dock godtas, och hon hade väckt talan omkring en månad efter tingsrättsdomen. Högsta domstolen konstaterade därefter att det för bolaget måste ha framstått som en högst påtaglig risk att, om utgången i de omtalade rättegångarna gick till småhusköparnas fördel, inte bara makarna som vunnit i tingsrätten utan också andra som köpt småhus av bolaget skulle återkräva tilläggsbeloppen. Denna osäkerhet måste anses ha bestått medan rättegångarna pågick. Sedan makarna krävt

återbetalning och därefter väckt talan mot bolaget måste bolaget också haft att räkna med att en framgång för paret kunde få återverkningar även beträffande köpare som inte hade betalat under protest. Bolaget måste vidare ha insett att köparen betalat i förlitan på att det kommunala företagens uppgifter om sin rätt till tillägget varit riktiga. Enligt domstolen var det naturligt att, i högre grad än tidigare, beakta konsumentintresset också vid prövning av frågor som här är aktuella. Bland annat kunde en betalningsmottagare inte förvänta sig att vid en betalning som görs av konsument kunna ställa samma krav på betalarens omdöme och aktivitet som fordras av en näringsidkare. Paralleller med olika lagregler om reklamation och preskription fick anses ha ett begränsat värde, eftersom det gällde frågan om en betalare skall gå miste om sin rätt utan stöd av lag. Högsta domstolen fann därför sammantaget att köparens återkrav framställdes inom skälig tid, och att hon därför hade rätt att återkräva det omtvistade beloppet.

Bedömningen i detta fall

Det är ostridigt att Inger Blom, efter diskussion med Svartöns, betalat den slutliga fakturan inom förfallotiden i mars 2016, samt att hon sedan återkommit till bolaget i februari 2019 med krav på specificering av fakturan. Hon har därefter slutligen väckt talan i detta mål i februari 2020.

Beträffande vad som egentligen diskuterats i samband med den första, felaktiga, faktureringen går meningarna isär. Genom vad som kommit fram vid förhören med parterna och den övriga utredningen är det dock – sett i ljuset av att Inger Blom de facto betalat hela den korrigerade fakturan – inte visat att Svartöns måste ha förstått att hon varit missnöjd med det totala priset för tjänsten förrän hon återkom i februari 2019 med en begäran om specifikation. Inger Blom har således dröjt i nästan tre år innan hon gjort klart för Svartöns att hon kunde komma att återkräva en del av den betalda ersättningen. Frågan blir då om detta varit en rimlig tid.

Förhållandena i detta fall skiljer sig i flera avgörande avseenden från de i ”Stångastaden”. Till att börja med är det ju inte fråga om att Inger Blom exempelvis gjort en felräkning av hur mycket hon var skyldig, eller att Svartöns inte haft laglig rätt att kräva betalt, utan hon har efter en diskussion med bolaget medvetet betalat det Svartöns begärt. Hon har i sitt förhör sagt att hon trots detta ansett sig ha ”ett öppet ärende” mot Svartöns, men det har inte visats att hon på något sätt klargjort detta för bolaget under de tre år som sedan förflöt. Det har inte heller funnits något utanför parternas avtalsförhållande – som exempelvis de tvistemål som pågick i rättsfallet – som kunnat ge Svartöns anledning att befara att betalningen inte var slutgiltig, utan bolaget måste anses ha haft goda skäl att utgå från att man skulle få behålla betalningen. Det är förståeligt att Inger Blom känt motvilja mot att inleda en tvist mot en kund i den bank hon då arbetade för, men vare sig denna omständighet eller de personliga omständigheter hon nämnt kan anses utgöra tillräckligt vägande skäl för att dröja med återkravet så länge som skett.

Även om man avsevärt kan utsträcka tiden för återkrav vid konsumenttransaktioner anser tingsrätten sammanfattningsvis att de nästan tre år som förflutit efter betalningen med hänsyn till omständigheterna kring densamma klart överstiger vad som kan anses vara en rimlig tid för Inger Blom att överväga sin situation. Hon har därmed förlorat sin rätt att kräva återbetalning, och käromålet ska ogillas redan på denna grund.

Rättegångskostnaderna

Eftersom Inger Blom förlorat målet helt ska hon ersätta Svartöns för dess rättegångskostnader. Det begärda beloppet för ombudsarvode har godtagits och ska dömas ut. Det finns inte heller någon anledning att ifrågasätta det som begärts i ersättning för utlåtanden och vittneslöner.

Inger Blom har överlämnat frågan om Svartöns företrädare ska få den begärda betalningen för tolv timmars eget arbete i målet. Mot bakgrund av att även tidsspillan är ersättningsbar och att båda företrädarna närvarat vid huvudförhandlingen får det begärda antalet timmar anses skäligt. Båda företrädarna arbetar praktiskt i bolaget, vilket innebär att bolagets kostnad motsvarar den tid som företrädarna inte kan fakturera för arbete hos kunder. Eftersom den begärda timersättningen enligt vad som framkommit motsvarar vad som debiteras bolagets kunder ska även denna ersättningspost, och således hela ersättningsyrkandet, bifallas. På ersättningen för rättegångskostnader löper ränta enligt lag.

HUR MAN ÖVERKLAGAR se bilaga 1

Överklagande lämnas in till tingsrätten **senast den 2 november 2022.**

_____

Benny Wernqvist

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, tingsrätt

TR-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandet har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.